

# 1. Kirjoita aukkoihin tu- levat SANA(T) vihkoosi! II ms:n jälkeinen maailma

## 2. Alleviivaa tekstistä tärkeimmät asiat. Alaviitteet ovat tärkeä osa tekstiä!

### A. Kylmä sota & supervallat

**Käsitteitä, tapahtumia & henkilöitä:** kylmä sota, kauhun tasapaino, asevarustelu, supervallat, rautaesirippu, Trumanin oppi, Marshall-apu, Josif Stalin (loppukausi 1945-53), Harry S. Truman, Douglas MacArthur, John F. Kennedy, Fidel Castro, Nikita Hruštšov, Leonid Breznev, Breznevian oppi, sotilasliitot, Berliinin saarto, Korean sota, Unkarin kansannousu, Berliinin muuri, Varsovan liitto, NATO, Vietnamin sota, Prahan kevät, Afganistanin sota, Mihail Gorbatsšov, Neuvostoliiton hajoaminen, WTC 2001

Kylmän sodan aikana (1945/47/49-1990/91) kaksi (A1)valtaa, Yhdysvallat ja Neuvostoliitto taistelivat vaikutusvaltaasta kaikin mahdollisin keinoin.

Kylmän sodan aikana Neuvostoliitto pyrki levittämään kommunismia ja USA vastusti sen (tai minkään siihen viittaavan) leviämistä aina ja kaikkialla [T(A2) oppi<sup>1</sup>]. USA pyrki toisen maailmansodan jälkeisinä vuosina toteuttamaan Trumanin oppia mm. Marshall-avun

<sup>1</sup> Yhdysvaltojen presidentin Harry S. Trumanin vuonna 1948 pitämän puheen pohjalta luotu ulkopoliittinen oppi: **Yhdysvaltojen elintärkeät edut ovat vaarassa aina, jos vapaus on vaarassa.** Käytännössä tämä tarkoitti kommunismin vastustamista.

avulla.<sup>2</sup> Supervalltojen kilpailu ilmeni mm. keinoja kaih-tamattomana toi-mintana urheilussa (doping) ja ulottui kaikkialle, myös avaruuteen<sup>3</sup>.

<sup>2</sup> USA:n Länsi-Euroopan maille 1948-1952 antama taloudellinen apu, jota tarjottiin myös NL:lle, mutta NL kieltäytyi avusta,

koska sen ehtoihin kuului kansantalouden tilastotietojen luovuttaminen USA:n johtamalle järjestölle. NL ei halunnut pal-jastaa taloutensa huonoa tilaa USA:lle. Samalla NL esti vaikutusvallassaan olevia maita (mm. Itä-Euroopan kansandemo-kratiat, Suomi) vastaanottamasta Mar-shall-apua. USA:n vaikuttimena avun tar-joamisessa oli torjua kommunismia (eri-tisest Ranskassa ja Italiassa, joissa oli vahvat kommunistipuolueet).

<sup>3</sup> Alkuvaiheessa Neuvostoliitto johti avaruuskilpailua saaden ensimmäisen satelliitin Sputnikin maata kiertävälle radalle

3. Selvitä itsellesi erillisiin laatikoihin merkittyjen **käsitteiden** ja **tapahtumien** sisältö tarvittaessa ulkopuo-lisia lähteitä apuna käyttäen.

4. Laadi noin 15-25 sanan mittaiset **PUHEKUPLAT** sinun vastuullesi annetuista käsitteistä, tapahtumista ja/tai henkilöistä.

Sen jälkeen, kun Neuvostoliitto teki ensimmäisen ydinräjäytyksensä vuonna 1949<sup>4</sup> kumpikaan osapuoli ei uskaltanut turvautua (A3)aseeseen kostoiskun pelossa. Näin syntyi kauhun tasapaino.

Sodan jälkeen neljään miehitysvyöhykkeeseen (USA, Iso-Britannia, Ranska + NL) jaettu S(A4) ja vähän myöhemmin kahteen valtioon jakautunut Saksa<sup>5</sup> oli merkki Euroopan

vuonna 1957 ja ensimmäisen ihmisen Juri Gagarinin avaruuteen vuonna 1961. Kauhun ehtivat ensimmäisenä yhdysvaltalaiset vuonna 1969 (Neil Armstrong, Buzz Aldrin). Avaruusraketeissa käytettiin pitkälti samaa tekniikkaa kuin mannertenvälisten ohjusten kantoraketeissa.

<sup>4</sup> NL:n atomipommin kehittämistä nopeuttivat merkittävästi USA:n atomipommihankkeesta (Manhattan-projekti) hankitut vakoilutiedot. NL:n atomivakoilu johti USA:ssa alussa kommunistivainojen ollessa kiihkeimmillään jopa kuolemantuomioihin.

<sup>5</sup> Länsi-Saksa muodostui vuonna 1949 Yhdysvaltojen, Iso-Britannian ja Ranskan miehitysvyöhykkeistä, kun länsivallat eivät päässeet Neuvostoliiton kanssa yhteisymmärrykseen valuuttauudistuksesta. Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeestä muodostui Itä-Saksa.

jaosta kylmän sodan aikana. Se oli myös jatkuva kriisipesäke, esimerkiksi Berliinin saarto 1948-49, joka syntyi kun Stalin katkaisi länsivalltojen maayhteydet Länsi-Berliiniin yrittäen karkottaa länsivallat syvälle NL:n vyöhykkeelle jääneestä kaupungista. Toisen B(A5) kriisin aika vuonna 1961 Itä-Saksa rakensi Itä- ja Länsi-Berliinin väliin Euroopan jaon symboliksi nousseen Berliinin muurin estääkseen kiihtyvän valtion ja talouden toimivuuden vaarantavan väestöpaon länteen.<sup>6</sup> Saksa yhdistyi kylmän sodan päätyttyä vuonna 1990.

<sup>6</sup> Toisen maailmansodan jälkeen jaetun Saksan itäosaan jäänyt entinen (ja nykyinen) Saksan pääkaupunki Berliini jaettiin muun Saksan tavoin neljään miehitysvyöhykkeeseen (USA, Iso-Britannia, Ranska + NL). Kaupungin sijainti syvällä NL:n miehitysvyöhykkeellä teki siitä kiistakapulan. Stalin yritti karkottaa länsivallat Berliinistä 1948-49 katkaisemalla Länsi-Berliinin maayhteydet länteen, mutta länsivallat huolsivat kaupunkia ilmateitse ja Stalinin oli purettava saarto. 1961 Itä-Saksa rakensi kaupungin halki Berliinin muurin estääkseen varsinkin nuoria ja koulutettuja kansalaisiaan pakenemasta länteen, yrittäjiä ammuttiin muurille.

Supervaltojen kilpailu johti myös erittäin kalliiseen ydinasevarusteluun. Neuvostoliiton alkuvaiheen etumatka a(A6)kilpailussa sai Yhdysvallat kuvittelemaan, että se on jäljessä myös mannertenvälisten ydinohjusten määrässä, mikä kiihdytti lisää ydinasevarustelua.

Molemmat pyrkivät hankkimaan myös liittolaisia eri puolilta maailmaa eikä liittolaisille asetettavista vaatimuksista oltu turhantarkkoja.

Berliinin kriisien lisäksi muita kylmän sodan kriisejä olivat ratkaisevammattomana aseleposopimukseen päättynyt K(A7) sota (1950-1953)<sup>7</sup>,

<sup>7</sup> Korean sota (1950-1953) alkoi Neuvostoliiton tukeman kommunistisen Pohjois-Korean hyökättyä Etelä-Koreaan vuoden 1949 puolella tapahtuneiden rajakahakoiden jälkeen tavoitteenaan koko niemimaan muuttaminen kommunistiseksi. Neuvostoliitto oli toimittanut Pohjois-Korealle aseet ja huolehti Pohjois-Korean ilmapuolustuksesta hävittäjälentäjät mukaan luettuna. Pohjois-Korean hyökkäyksen seurauksena USA toi joukkonsa YK:n lipun alla Etelä-Korean tueksi - NL boikotoi tuolloin YK:n turvallisuusneuvoston kokouksia. Pohjois-Korean joutuessa ahdinkoon Kiina toi "vapaaehtoisensa" Pohjois-Korean puolelle, minkä johdosta USA:n

raaka, erittäin kallis ja USA:ssa sisäpoliittisia ongelmia aiheuttanut Vietnamin sota (1957/63 - 1973/75)<sup>8</sup> ja Neuvostoliitolle kalliiksi

joukkojen ylipäällikkö Douglas MacArthur ehdotti ydinaseen käyttöä Pohjois-Koreaa ja Kiinaa vastaan, mutta USA:n presidentti Harry S. Truman kielsi tämän pelätessään Neuvostoliiton kostoiskua – ja korvasi MacArthurin kenraali Matthew B. Ridgwaylla. Sota saatiin loppumaan vuonna 1953 solmittuun aseleposopimukseen, mutta rauhansopimusta ei ole saatu aikaan vielä. Niemimaa on vieläkin jakaantunut Etelä- ja Pohjois-Koreaan, pohjoisosaa hallitsee kommunistinen perhediktatuuri, joka tavoittelee ydinasetta.

<sup>8</sup> II maailmansodan jälkeen siirtomaavaltansa palauttamista yrittänyt Ranska kärsi ensimmäisessä Indokiinan sodassa ratkaisevan tappion Dien Bien Phun taistelussa 1954, jonka seurauksena Vietnam jakautui kommunistiseen pohjoiseen ja harvinaisvaltaan perustuneeseen USA:n tukemaan Etelä-Vietnamiin. Meidän paremmin **Vietnamin sotana** tuntemamme toinen Indokiinan sota alkoi 1957, kun Etelä-Vietnamissa oli syntynyt kommunistinen sissiliike, joka tähtäsi koko Vietnamin yhdistämiseen kommunistiseksi. Kiinan ja NL:n aseistama Pohjois-Vietnam tuki Vietkongina tunnettua sissiliikettä. Tämän vuoksi USA sekaantui koko ajan vahvemmin sotaan,

lähetti vuonna 1963 armeijansa sotaan ja käytti sodassa valtavan määrän pommeja ja ympäristömyrkyjä – sissien huoltoreittejä oli vaikea katkaista viidakkoisessa maassa. USA käytti myös raakoja menetelmiä siviili-väestöä kohtaan - sissejä oli vaikea erottaa siviileistä. USA:n kärsimät miestappiot ja käyttämät raa'at menetelmät yhdessä alueelta käytännössä vapaasti kirjoitettujen sanomalehtiraporttien ja lähetettyjen televisio uutisten (Vietnam oli ensimmäinen televisiosota) kanssa johtivat Vietnamin sodan vastaiseen liikehdintään USA:ssa ja sodan tuloksettomuus & valtavat kustannukset pakottivat USA:n vetäytymään vuonna 1973 Vietnamista.

Vietnamin sota aiheutti USA:ssa myös sosiaalisia ongelmia, sodasta palaavat sotilaat jäivät herkästi pitkäaikaistyöttömiksi ja suhteettoman suuri osuus Vietnamissa taistelleista yhdysvaltalaisista oli USA:n köyhempää valkoista tai värillistä väestöä armeijan rekrytointitavasta johtuen (esim. yliopisto-opiskelijat olivat vapautettuja asevelvollisuudesta – myöhemmin USA:ssa siirryttiinkin ammattiarmeijaan). Vietnam yhdistyi 1975 kommunistiseksi. Vastoin USA:n pelkoja (dominoteoria – jos Vietnam kaatuu kommunistiseksi, niin koko alue muuttuu kommunistiseksi) vain yksi Vietnamin naapurimaa eli Kamputšea muuttui kommunistiseksi punakhmerien johtajan Pol Potin kommunistidiktatuurik-

käynyt Afganistanin sota (1979 - 1988). Korean ja Vietnamin sotiin USA sekaantui pyrkiessään estämään (A8) leviämistä. Afganistanin sodassa Neuvostoliitto yritti tukea Afganistanissa valtaan noussutta kommunistihallitusta, jota vastaan taistelivat Yhdysvaltojen kouluttamat ja aseistamat muslimisissit.<sup>9</sup> Korean, Vietnamin ja Afganistanin sodat ovat tyyppiesimerkkejä sodista, joissa vain toinen supervallioista oli avoimena sodankäyntiosapuoleina toisen tukiessa epäsuoremmin vastapuolta. Supervaltojen välisiä suoria konflikteja välteltiin (A9)sodan vaaran vuoksi ja samasta syystä Euroopassa ei sodittu kylmän sodan aikana.<sup>10</sup>

si vuosiksi 1975-1979, jonka aikana ainakin miljoona kamputsealaista kuoli.

<sup>9</sup> Jos viidakot vaikeuttivat USA:n toimintaa Vietnamin sodassa, niin alueen vuoristot vaikeuttivat NL:n toimintaa Afganistanissa.

<sup>10</sup> Vuosina 1946-49 käydyin ja kommunistien tappioon päättyneen Kreikan sisällissodan jälkeen seuraavat sodat Euroopassa olivat erittäin veriset etnisiin puhdistuksiin johtaneet Jugoslavian hajoamisodat 1991-2000.

Kuuban kriisi alkoi, kun maassa valtaan noussut Fidel Castro antoi Neuvostoliitolle luvan sijoittaa ydinohjuksia Kuubaan. Yhdysvallat saartoivat Kuuban laivastollaan ja uhkasivat Kuubaa ja Neuvostoliittoa omalla ydinaseellaan. Ydinasein käytävää kolmatta (A10) pelkäävän maailman<sup>11</sup> onneksi Neuvostoliitto veti pois ydinohjuksensa Yhdysvaltojen luvattua, ettei se hyökkää Kuubaan<sup>12</sup>.

<sup>11</sup> Kuuban kriisi ei ollut ainoa kerta, kun ydinsota oli lähellä, ainakin 1979 ja 1983 ydinsodan syttyminen oli lähellä järjestelmävirheiden tai supervaltojen tiedonkullussa olleiden ongelmien takia. <https://yle.fi/uutiset/3-6914587> (12.3.2021) <https://www.tuusula.fi/arkivet/muutokset/kuubamuusantienrakennuspariaika-hylypaikka-neuvostoliitonvaruslaivastoydinaseidenasennus/1577332> (12.3.2021)

<sup>12</sup> Nuori lakimies Fidel Castro nousi Kuubassa valtaan vuonna 1959. Castro alkoi suunnitella yhdysvaltalaisen Kuubassa omistamien sokeriplantaasien (sokeriruoko oli Kuuban päätuote) ja hotellien kansallistamista. Tämän johdosta USA julisti Kuuban kauppasaartoon. Tämän jälkeen USA ei onnistunut syrjäyttämään Castroa USA:n keskustiedustelupalvelun CIA:n kouluttamien kuubalaispakolaisten Siikojen lahdella 1961 tekemän maihinnousun avulla. USA:n toimet pakottivat Castron hakemaan tukea Neuvostoliitosta. NL:n johtaja Nikita Hruštšev

Neuvostoliitto piti valtapiiriinsä saamansa Itä-Euroopan kansandemokratiat (mm. Itä-Saksa<sup>13</sup>, Puola, Tšekkoslovakia, Romania, Bulgaria) lujasti otteessaan<sup>14</sup>, minkä osoittivat Unkarin kansannousun kukistaminen unkarilaisten yritettyä palata moni-

tarjoutui ostamaan Kuuban puolimädän sokerisadon, mutta NL:lle oli annettava lupa keskipitkätien ydinohjusten sijoittamiseen Kuubaan USA:n etelärannikon läheisyyteen – NL:lla ei USA:n luuloista huolimatta ollut tuossa vaiheessa montaa mannertenvälistä ydinohjusta. Kriisin ainekset olivat valmiina.

Kuuban kriisin päätyminen NL:n ohjusten poisvetämiseen muodosti NL:lle arvovaltatappio, joka vaikutti Hruštševin syrjäyttämiseen neuvostojohdosta pari vuotta myöhemmin.

<sup>13</sup> Neuvostoliiton talutushihnassa ollut Itä-Saksa (DDR) oli malliesimerkki kansandemokraattisesta kontrolliyhteiskunnasta, jossa kansalaisia tarkkaili Stasi (Ministerium für Staatssicherheit, valtiollinen turvallisuuselin) lukuisine käytyreineen ja ilmiantajineen.

<sup>14</sup> Englannin entinen pääministeri Winston Churchill kutsui v. 1946 pitämässään puheessa NL:n valta-alueen rajaa **rautaesiripuksi**.

puoluedemokratiaan<sup>15</sup> vuonna 1956 ja Tšekkoslovakian miehittäminen<sup>16</sup> vuonna 1968 Prahan keväänä tunnetun liberalisoitumisyrityksen ja ihmiskasvoisen sosialismin luomisyrittäksen päätteeksi, vaikka tšekkoslovakian johtajat eivät olleetkaan pyrkineet irti sosialismista tai Varsovan liitosta. Kylmä sota johti vastakkaisen sotilasliittojen (NATO/Varsovan liitto) syntyyn.

Suuri osa Neuvostoliiton varoista kuului asevarusteluun. Tämä yhdessä jäykän valtiojohtoisen talousjärjestelmän kanssa johti vähitellen siihen,

<sup>15</sup> Stalinin kuolema aiheutti levottomuuksia Itä-Euroopan kansandemokratioissa, kun kansalaiset toivoivat Stalinin järjestelmän kaatuvan hänen kuolemansa myötä. Itä-Saksan ja Puolan levottomuudet onnistuttiin rauhoittamaan neuvotteluin. Unkarilaiset pyrkivät monipuoluedemokratian palauttamiseen ja tämä oli liikaa Stalinin jälkeisellekin neuvostojohdolle.

<sup>16</sup> Neuvostoliiton johtaja Leonid Breznev perusteli tätä jälkikäteen sillä, että jos sosialismi oli yhdessä sosialistisessa maassa vaarassa, oli muiden sosialististen maiden velvollisuus puuttua asiaan (tarvittaessa asevoimin). Tämä opittiin tuntemaan

**Breznevin oppina.**

että ongelmat kasaantuivat. Useimmat Neuvostoliiton toisen maailmansodan jälkeisistä johtajista myös keskittivät kaiken vallan itselleen ja pitivät kansalaiset tiukan silmälläpidon alaisena. Leonid B(A11) loppuaikaa kutsuttiin pysähtyneisyyden ajaksi taloudellisten ja yhteiskunnallisten uudistusten ehtyessä.

Muutaman välikauden johtajiksi osoittautuneen veteraanikommunistin (Juri Andropov, Konstantin Tšernenkov) Neuvostoliiton viimeiseksi johtajaksi noussut Mihail Gorbatšov yritti uudistaa taloutta hajauttamalla valtaa alaspäin (perestroika) ja avaamalla julkista keskustelua (glasnost) Neuvostoliiton ongelmista niiden korjaamiseksi. Julkinen keskustelu ongelmista paljasti Neuvostoliiton ongelmien laajuuden ja johti kansallistunteen nousuun, mikä vaikutti myös Neuvostoliiton hajoamiseen. Ulkopolitiikassaan G(A12) pyrki hillitsemään varsinkin kallista ydinasevarustelua ja irtisanoutui Breznevin opista, mikä johti sosialistisen järjestelmän kaatumiseen Itä-Euroopan kansandemokratioissa. Vanhoilliset yrittivät vielä pysäyttää Gorbatšovin uudistukset, mutta on-

nistuivat vain nopeuttamaan Neuvostoliiton hajoamista vuonna 1991. Yhdysvallat on toisen maailmansodan jälkeen ollut koko ajan toinen johtavista supervalloista ja Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen käytännössä ainoa. USA:n sisäpolitiikkaa ovat II maailmansodan jälkeen leimanneet 1950-luvulla USA:n sisälle ulottuneet noitavainojen tasolle nousseet (A13)vainot<sup>17</sup> ja 1960-luvulla tummaihoisten kansalaisoikeustaistelu<sup>18</sup>. Vietnamin sota ai-

<sup>17</sup> Mccarthyismi -Kommunistivainot saivat nimensä ”epäamerikkalaista” toimintaa tutkineen komitean puheenjohtajasta Joseph McCarthystä (1908-1957), joka tuhoi useiden kuuluisuuksien (mm. elokuvaohjaaja Charlie Chaplinin ja ydinpommin kehittäjän Richard Oppenheimerin) toimintamahdollisuudet USA:ssa todistamattomilla kommunistisyytöksillään, yli 100 ihmistä joutui vankilaan ja tuhannet menettivät työnsä. Lähde: [https://fi.wikipedia.org/wiki/Joseph\\_McCarthy\\_\(7.3.2021\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Joseph_McCarthy_(7.3.2021)) & [https://fi.wikipedia.org/wiki/Robert\\_Oppenheimer\\_\(7.3.2021\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Robert_Oppenheimer_(7.3.2021))

<sup>18</sup> Kansalaisoikeustaistelu sai alkunsa vuonna 1955, kun Rosa Parks kieltäytyi Alabaman pääkaupungissa Montgomeryssä luovuttamasta paikkaansa linja-autossa valkoiselle. Alabama kuului USA:n etelään, jossa rotuerottelu oli vielä 1950-luvulla arkipäivää ja Parksin toiminnasta alkoi laaja bussilakko. Vuonna 1957 presi-

heutti rauhanliikkeen synnyn. 11.9.2001 ääri-islamilainen Al-Qaida teki terrori-iskut WTC:n kaksoistorneihin ja Pentagoniin.<sup>19</sup> Viime vuosina USA:n sisäpolitiikassa on kuohunut *Black Lives Matter* -liikkeen ja Donald Trumpin vuonna 2021 mella-koihin päättyneen presidenttikauden myötä – Trump ei myöntänyt hävinneensä vaaleissa Joe Bidenille. Myös poliittisia murhia on tapahtu-

dentti Eisenhower joutui lähettämään kansalliskaartin joukot varmistamaan, että tummaihoiset pääsevät samoihin kouluihin valkoisten kanssa Arkansasin Little Rockissa. Kansalaisoikeustaistelun johtajana 1950- ja 1960-luvuilla toimi väkivallattoman vastarinnan kannattaja baptistisaarnaaja Martin Luther King.

<sup>19</sup> Ääri-islamilaisen Al-Qaida terroristijärjestön organisoima terrori-isku New Yorkin World Trade Centerin (WTC) kaksoistorneihin, Pentagoniin ja mahdollisesti Valkoiseen taloon. Kaksi lentokonetta osui WTC:n kaksoistorneihin, jolloin ne romahtivat ja lähes 3000 ihmistä kuoli. Kolmas kone osui USA:n puolustusministeriön rakennukseen Pentagoniin ja neljäs tippui Pennsylvaniassa pellolle matkustajien ryhdyttyä vastarintaan. Vastauksena tähän hyökkäykseen USA miehitti Afganistanin ja hyökkäsi vuonna 2003 Irakiin.

nut, kuten presidentti John F. (A14) murha vuonna 1962.<sup>20</sup>

## B. Suomi II ms:n jälkeen

**Käsitteitä & tapahtumia:** valvontakomissio, Lapin sota, C. G. E. Mannerheim presidenttinä, J. K. Paasikivi, asekatkentaajuttu, siirtoväen (evakot) asuttaminen, Porkkalan sotilastukikohta, sotakorvaukset, sotasylliset, vaaran vuodet, YYA-sopimus, Urho Kaleva Kekkonen, Paasikiven-Kekkonen -linja, yöpakkaset, noottikriisi, Mauno Koivisto, Martti Ahtisaari, Tarja Halonen, 1990-luvun lama, Euroopan Unioni, Sauli Niinistö

Suomeen saapui vuonna 1944 jatkosodan päätteeksi solmitun välirauhansopimuksen ehtoja valvoamaan neuvostoliittolaisen kenraalileversti Andrei Zdanovin<sup>21</sup> johtama laajat valtuudet omannut valvonta-

<sup>20</sup> Myös John F. Kennedyn veli Robert Kennedy murhattiin vuonna 1968 hänen pyrkiessään demokraattipuolueen presidenttiehdokkaaksi. Myös tummaihoisten kansalaisoikeustaistelun johtaja Martin Luther King murhattiin vuonna 1968 Memphisissä Tennesseessä. Näiden kaikkien murhien taustat ovat epäselviä.

<sup>21</sup> Zdanovilla oli Suomessa kolkko maine hänen johdettuaan Viron ja muiden Baltian maiden liittämistä Neuvostoliittoon vuonna 1940. Suomalaiset pelkäsivät, että sama tapahtuisi Suomessa.

komissio lokakuussa 1944. (B1)komissio painosti suomalaisia aloittamaan todelliset sotatoimet Lapissa olevia saksalaisia vastaan.<sup>22</sup> Joukko suomalaisia kätki aseita 30 000 miehestä varten ympäri Suomea sisäisten levottomuuksien tai NL:n miehityksen varalta. Kyseessä oli selkeä välirauhanehtojen rikkomus. Valvontakomissio tyytyi kuitenkin syyllisten tuomitsemiseen eikä (B2)a miehitetty.

Välirauhansopimuksessa Suomi oli vuokrannut Porkkalan Neuvostoliiton sotilastukikohdaksi. Välirauhansopimuksen ehtojen mukaan Suomesta oli lakkautettava neuvostovastaiset järjestöt. Tämän seurauksena lakkautettiin esimerkiksi suojeluskunnat ja Lotta Svärd –järjestö. Myös sotasylliset [mm. presidentti Risto (B3)] tuomittiin vankeusrangaistuksiin ja valvontakomission vaatimuksesta tuo-

<sup>22</sup> Lapin sodan suomalaisiksi komentajaksi määrätty kenraaliluutnantti Hjalmar Siilasvuo teki ylemmilleenkään etukäteen mitään kertomatta maihinnousun Tornioon. Tästä alkoi todelliset taistelut ja viimeiset saksalaiset poistuvat Suomesta alkuvuonna 1945.

mioita kovennettiin viime hetkellä.<sup>23</sup> Suomi sitoutui myös maksamaan 300 miljoonan dollarin sotakorvaukset.<sup>24</sup> Sota(B4) jälkeen idänkaupasta muodostui tärkeä tulonlähde Suomelle aina NL:n hajoamiseen asti.

Sodan jälkeisinä vuosina (erityisesti vuosina 1947-48) pelättiin kommunistien vallankaappausta ja puhuttiin

<sup>23</sup> Sotasyllisyysoikeudenkäynnissä väli-irauhan ja jatkosodan aikaista Suomen johtoa syytettiin Suomen johtamisesta Saksan rinnalle ja rauhanteon lykkäämisestä. Oikeudenkäynnissä tuomittiin sodanaikainen presidentti Risto Ryti ja seitsemän muuta. Syytettyjen tuomitsemiseksi pääministerinä toiminut J. K. Paasikivi painosti eduskunnan säätämään taannehtivan lain, jolla teot tehtiin laittomiksi jälkikäteen + valvontakomission käskystä myös painosti oikeutta pidentämään annettavia tuomioita.

<sup>24</sup> Suomelle määrättiin välirauhansopimuksessa 1944 maksettavaksi 300 miljoonan dollarin sotakorvaukset, jotka oli maksettava tuotteina ja lähinnä vuoden 1938 dollarin kurssin mukaan. Stalin antoi 1948 anteeksi puolet jäljellä olevasta korvaussummasta kiitoksena neuvostoystävällisestä politiikasta ja pidensi maksuaikaa kahdella vuodella. Viimeiset maksettiin 1952.

*vaaran vuosista.*<sup>25</sup> Pelkoja lisäsi (B5) mielenosoitukset ja puolueen edustajien esiintymiset. Kommunistit ja sosialidemokraatit kamppailivat ammatihdistysliikkeen hallinnasta. Sotien jälkeen oli Neuvostoliitolle luovutetulta alueelta muualle Suomeen siirtyneet evakot asutettava ja myös rintamamiehille oli luvattu maata.

Suomi sai suhteensa Neuvostoliittoon vähitellen järjestykseen. Marsalkka Mannerheimin (presidenttinä 1944-1946) jälkeen presidenttinä toiminut J. K. (B5) (presidenttinä 1946-1956) otti kaikessa päätöksenteossaan huomioon NL:n turvallisuuspoliittiset edut ja hänen jälkeensä presidenttinä 1956 – 1982 toiminut Urho Kaleva Kekkonen hoiti idänsuhteita neuvottelemalla suoraan neuvostojohtajien kanssa. Paasi-

<sup>25</sup> Huhut Suomen kommunistisen puolueen eduskuntaryhmän puheenjohtajan Hertta Kuusisen 24.3.1948 Messuhallissa pitämästä puheesta Tšekkoslovakian tiestä Suomen tienä (Tšekkoslovakia muuttui 1948 kommunistiseksi kansandemokratiaksi) vahvistivat käsitystä odotettavissa olevasta kaappauksesta. Hertta Kuusinen oli vuoden 1918 kansanvaltuuskunnan jäsenen ja talvisodan aikaisen Terijoen hallituksen puheenjohtajan Otto Wille Kuusisen tytär.

kiven-(B6) -linja muodostui Suomen ulkopoliittiseksi linjaksi kylmän sodan ajaksi. Suhteiden kulmakiveksi muodostui vuonna 1948 solmittu (B7)-sopimus, jossa Suomi sitoutui puolustamaan vain omaa aluettaan tai sen kautta Neuvostoliittoon kohdistuvaa hyökkäystä vastaan tarvittaessa NL:n avustuksella. NL:lla ei ollut oikeutta lähettää joukkojaan Suomeen ilman yhteisissä neuvotteluissa todettua hyökkäyksen uhkaa.

Vuonna 1955 Suomi liittyi Pohjoismaiden neuvostoon ja Yhdistyneisiin Kansakuntiin. Vuonna 1956 Suomi sai takaisin (B8) sotilastukikohdan palkkiona neuvostoystävällisestä politiikasta.

Myös kriisejä esiintyi Suomen ja Neuvostoliiton suhteissa. Vuonna 1958 Neuvostoliitto ei hyväksynyt Suomessa tehtyä hallitusratkaisua – tilanne ratkaistiin hallituksen vaihdolla (nk. yöpakkaset<sup>26</sup>). Vuonna 1961 NL vaati

<sup>26</sup> NL ei hyväksynyt sitä, että kommunistien yhteistyöjärjestö SKDL oli jätetty vaalivoitosta huolimatta hallituksen ulkopuolella ja katkaisi kauppaneuvottelut. Kriisi johti Johannes Virolaisen hallituksen eroon ja vakiinnutti NL:n hajoamiseen saakka tavan, että Suomen hallituksen oli nautittava paitsi eduskunnan myös NL:n luottamusta.

(B9)-sopimuksen mukaisia neuvotteluja nk. noottikriisissä. Tämän kriisin UKK ratkaisi neuvotteluissa neuvostojohdon kanssa. Neuvostojohdon ilmoitti luottavansa vain Kekkoseen hyvien suhteiden takuumiehenä. Näin noottikriisi varmisti myös UKK:n uudelleenvalinnan presidentiksi<sup>27</sup> hänen vastaehdokkaansa Olavi Hongan luopuessa ehdokkuudestaan.

Vuonna 1973 Suomi järjesti taloussuhteensa länteen erillissopimuksilla läntisten vapaakauppa-alueiden kanssa. Neuvotteluprosessi oli pitkä ja vaikea ja koetteli NL:n ja Suomen suhteita.<sup>28</sup> Vuonna 1974 Suomessa järjestettiin Euroopan turvallisuus- ja

<sup>27</sup> Tämä on saanut valtiotieteilijät ja historiantutkijat pohtimaan sitä, että oliko nootti itse asiassa Kekkosen tai hänen lähipiirinsä tilaustyö tarkoituksena varmistaa Kekkosen uudelleenvalinta.

<sup>28</sup> Neuvotteluja sekoitti omalta osaltaan nk. Zavidovo-vuoto, jossa Kekkosen neuvostojohdaja Breznevinkin kanssa vuonna 1972 käymistään keskusteluista laatima erittäin luottamuksellinen muistio vuodettiin julkisuuteen. Kekkonen pelkäsi vuodon vahingoittavan suhteitaan neuvostojohdolle. Vuodon takana oli ainakin omien muistelmiensa mukaan myöhempi ulkoministeri Erkki Tuomioja.

Lähde:  
<https://fi.wikipedia.org/wiki/Zavidovo-vuoto> (9.3.2021)

yhteistyökonferenssi (ETYK), joka toi suuren osan Euroopan johtajista ja USA:n presidentin ja Kanadan pääministerin Suomeen.

Vuosina 1956-1982 Suomen tasavallan presidenttinä toiminut Urho **(B10)** oli voimakastahtoinen poliitikko, joka suosi vastustajiaan armotta myllykirjeillään ja varoi N**(B11)** kaikessa politiikassaan.<sup>29</sup> Hallitus oli Kekkosen kaudella riippuvainen paitsi eduskunnan myös presidentin (ja Neuvostoliiton<sup>30</sup>) luottamuksesta,

<sup>29</sup> Kuuluisaksi on tullut vuoden 1956 valitsijamiesten (silloin varsinainen presidentinvaali käytiin valitsijamiesten toimesta) kolmas kierros, jossa Kekkonen voitti vastaehdokkaansa SDP:n K. A. Fagerholmin yhdellä äänellä 151-149. Istuva presidentti Paasikivi ilmestyi mustana hevosena (varsinaiseen vaaliin osallistumattomana) ehdokkaana toiselle valitsijamieskierrokselle, mutta SKDL taktikoi hänet pois kolmannelta kierrokselta jakamalla äänensä Fagerholmin ja Kekkosen kesken.

<sup>30</sup> Tavaksi muodostui, että lähes kaikilla vähänkin merkittävimmillä politiikoilla oli Neuvostoliiton suurlähetystössä Helsingin Tehtaankadulla oma luottomies. Kuuluisin tällainen oli pitkään Suomessa toiminut KGB:n upseeri Viktor Vladimirov.

vasta pääministerinä 1979-1982 toiminut Mauno Koivisto kieltäytyi eroamasta Kekkosen käskystä. Urho Kekkosen jälkeen presidentteinä ovat toimineet hallituksen takaisin vain eduskunnan luottamuksesta riippuvaiseksi palauttanut fundeeraaja Mauno Koivisto (1982-94), YK:n tehtävissä ansioitunut, ensimmäisenä suoralla kaksivaiheisella kansanvaalilla valittu Martti Ahtisaari (1994-2000), ensimmäinen naispresidentti Tarja Halonen (2000-2012) ja vuodesta 2012 lähtien tarkkana talousmiehenä tunnettu Sauli **(B12)**.

Neuvostoliiton hajoaminen vuonna 1991 vapautti Suomen YYA-sopimuksesta ja mahdollisti Suomen liittymisen Euroopan Unioniin vuonna 1995. Vuonna 2003 Suomi siirtyi käyttämään EU:n yhteistä valuuttaa **(B13)**.<sup>31</sup>

<sup>31</sup> Euroopan unioni: Euroopan hiili- ja teräsyhteisön (1951) perustamisesta alkanut taloudellinen ja yhteiskunnallinen yhteistyökehitys Euroopassa, joka johti Euroopan talousyhteisön (1957) ja Euroopan yhteisöjen (1967) kautta Euroopan unioniin 1992. Osassa EU:n jäsenmaista on otettu vuodesta 2002 lähtien käyttöön yhteisvaluutta euro.

Suomalaisten elintaso on II maailmansodan jälkeen noussut. Suomi on kaupungistunut, teollistunut ja Suomesta on tullut hyvinvointivaltio.

Suomen tärkeimmät teollisuudenalat nykyään ovat metalli- ja elektroniikka-teollisuus sekä metsäteollisuus. Palvelut ovat saaneet yhä suuremman merkityksen Suomessa ja muualla länsimaissa. Yhteiskunta on ottanut hoitaakseen monia aikaisemmin perheille kuuluneita tehtäviä (esimerkiksi lasten- ja vanhustenhoito). Suomesta muutettiin II maailmansodan jälkeen varsinkin Ruotsiin 1960-luvulla ja 1970-luvun alussa, nyt Suomi on lähinnä vastaanottava maa.

Myös lamakausia on koettu. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi 1970-luvun öljykriisi ja 1980-luvun lopun kasinovuosia seurannut 1990-luvun suuri lama, jota **(B14)** hajoamisen aiheuttama idänkaupan samanaikainen romahdus vielä voimisti. Myöhempiä lamakausia ovat aiheuttaneet mm. finanssikriisi ja koronaepidemia.

## C. Muilta mantereilta

**Käsitteitä, tapahtumia & henkilöitä:** siirtomaiden itsenäistyminen, uuskolonialismi, Mohandas "Mahatma" Gandhi, apartheid-politiikka, Nelson Mandela, Ruandan kansanmurha, Fidel Castro (ks. kylmää sotaa käsittelevä kappale A), Augusto Pinochet, Israelin perustaminen, juutalaisvaltion olemassaolo, Suezin kriisi, Gamal Abdel Nasser, kuuden päivän sota, Jom Kippurin sota, Anwar Sadat, Jitzhak Rabin, arabimaiden öljyvarat, ääri-islamistiset liikkeet (Al-Qaida, Isis), arabikevät 2010-2011

Toisen maailmansodan jälkeen Euroopan maiden siirtomaat Aasiassa ja Afrikassa itsenäistyivät. Näiden maiden taloudellinen hyväksikäyttö jatkui entisille **(C1)** maille epäedullisen kaupan käynnin muodossa - teollisuusmaat ovat myyneet teollisuustuotteita ja erityisesti aseita kalliilla entisille siirtomailleen ja ostaneet raaka-aineita halvalla. Tätä kutsutaan uuskolonialismiksi.

Intia aloitti itsenäistymisaallon Aasiassa vuonna 1947. Intian niemimaan jako hinduenemmistöiseen **(C2)** ja muslimienemmistöiseen Pakistaniin tapahtui vastoin itsenäisyystaistelua johtaneen väkivallattoman vastarinnan esitaistelijan Mohandas "Mahatma" (suuri sielu) Gandhin kantaa.

<sup>32</sup> Gandhin suruksi itsenäistymisen yhteydessä tapahtui monia **(C3)**valtaisuuksia – Gandhi itsekin joutui jakoa vastustaneen äärihindun murhaamaksi vuonna 1948. Eriasteiset väkivaltaisuuksien olivat arkipäivää siirtomaiden itsenäistymisprosessien aikana muuallakin.<sup>33</sup>

Afrikan historiaa **(C4)** maailmansodan jälkeen ovat leimanneet siirtomaiden vapautuminen pääosin 1960-luvulla, kuivuudesta johtuneet **(C5)**hädät ja monet sisällissodat.<sup>33</sup> Ongelmia ovat

<sup>32</sup> Pakistan jakautui 1970-luvun alussa väkivaltaisuuksien jälkeen Pakistanin länsiosan kattavaan Pakistaniin ja itäosan kattavaan Bangladeshiin, jotka molemmat ovat olleet poliittisesti epävakaita.

<sup>33</sup> Esimerkiksi jo kuningas Leopold II:n ja Belgian siirtomaahallinnon aikana erityisen synkän ja kovakouraisen siirtomaahistorian omaavan Kongon itsenäistymisestä ja rikkaan Katanga-maakunnan itsenäisyysjulistuksesta alkanut verinen kriisi 1960-1965 sitoi tälle luonnonvaroiltaan rikkaalle alueelle molemmat supervallat ja YK:n, jonka silloinen pääsihteeri ruotsalainen Dag Hammarskiöld kuoli lentokoneen maa-hansyöksyssä vuonna 1961. Kongossa (1971-1997 itsevaltaisen presidentin Mobutu Sese Sekon johtama Zaire) alue on ollut sen jälkeenkin levoton.

aiheuttaneet monesti täysin mielivaltaisesti välittämättä heimo-, kieli- tai uskontoryhmistä siirtomaa-aikana vedetyt valtiot. Ikävä ääriesimerkki on Ruandan kansanmurha vuonna 1994, jossa äärihutu tappoivat sadan päivän aikana noin 800 000 tutsia ja maltillista hutua. Lähde: [https://fi.wikipedia.org/wiki/Ruandan\\_kansanmurha](https://fi.wikipedia.org/wiki/Ruandan_kansanmurha) (9.3.2021)

Oma lukunsa oli Etelä-Afrikan valkoisten ylivaltaan perustunut apartheid-politiikka, joka purkautui vasta 1990-luvun alussa.<sup>34</sup> Etelä-Afrikan ensimmäiseksi värilliseksi presidentiksi nousi pitkään vankilassa ollut kansalaisoikeustaistelija Nelson Mandela.

Jo 1800-luvulla itsenäistyneissä Etelä-Amerikan maissa ovat vaihdelleet erilaiset demokratia- ja yhteiskuntakokeilut erilaisiin sotilasdiktatuureihin. Supervallat, varsinkin USA, sekaantuivat kylmän sodan aikana alueen valtioiden asioihin, kuten alu-

<sup>34</sup> Valkoisten ylivalta oli kaatunut jo aikaisemmin Etelä-Rhodesiassa. Maa tunnetaan nykyään Zimbabwea, jota hallitsi 1980-2017 ensin pääministerinä ja sitten presidenttinä (käytännössä pahamaineisena diktaattorina) Zimbabwen talouden mm. viljelymaiden uusjakopolitiikallaan pahoin sekoittanut Robert Mugabe.

eella käytyihin moniin sissisotiin<sup>35</sup>, muulloinkin kuin K**(C6)** kriisin aikana – ehkä kuuluisimpana esimerkkinä USA:n keskustiedustelupalvelun CIA:n tukema raakaan oikeistolaiseen sotilasdiktatuuriin johtanut kenraali Augusto **(C7)**in johtama verinen Chilen sotilasvallankaappaus vuonna 1972. Pinochet syrjäytti vaaleilla valitun vasemmistolaisen presidentin Salvador Allenden. Pinochetin asema Chilen diktaattorina murtui vasta 1980-luvun loppupuolella.<sup>36</sup>

Toisen maailmansodan jälkeen Etelä-Amerikka antoi suojapaikan monelle etsintäkuulutetulle natsirikolliselle.<sup>37</sup>

<sup>35</sup> Esimerkiksi Yhdysvallat rahoittivat Nicaraguan vasemmistolaisen sandinistihallitusta vastustaneita contrasisejä 1980-luvun lopulla.

<sup>36</sup> Osa chileläisistä katsoo Pinochetin pelastaneen hänen pelastaneen maan kommunistidiktatuurilta, osa tuomitsee hänet kidutuksista ja poliittisista murhista, jotka tapahtuivat hänen kaudellaan.

<sup>37</sup> Esimerkkejä: Holokaustin järjestely- ja kuljetusekspertti Adolf Eichmann (kaapat- tiin 1960 oleskelumaan viranomaisilta salaa Israeliin ja tuomittiin siellä oikeudenkäynnin jälkeen 1962); Sobibórin ja Treblinkan kuolemanleirien komendantti Franz Stangl, joka pidätyshetkellä työskenteli Volkswa-

Etelä-Amerikka on tullut tunnetuksi myös Amazonin sade**(C8)**alueen ympäristötuhoista ja huumekaupasta, joka on aiheuttanut paljon väkivaltaisuuksia ensin 1980-luvulla Kolumbiassa ja vuodesta 2006 lähtien Meksikossa **(C9)**kartellien ja hallituksen joukkojen ottaessa yhteen. Alkuperäisväestön asema on heikko Etelä-Amerikassa, vaikka ajoittaisia ja paikallisia parannusyrityksiä onkin esiintynyt.

Arabeja ärsyttävä juutalaisvaltio Israelin olemassaolo, arabimaiden **(C10)**varat – jotka ovat saaneet teollisuusmaat kiinnostumaan Lähi-Idästä - ja äärimuslimien toiminta ovat olleet syynä toisen maailmansodan jälkeisen ajan Lähi-itää vai- vanneisiin levottomuuksiin. Alueella on sodittu monia kertoja. Suezin kriisissä 1956 Ranska ja Englanti halusivat yhdessä **(C10)** kanssa estää Egyptin presidentin Gamal Abdel Nasserin aikeet kansallistaa Suezin kanava, mutta joutuivat

genin tytäryhtiön tehtaalla omaa nimeään käyttäen; Lyonin teurastajana tunnettu SS-upseeri ja Gestapon paikallispäällikkö Klaus Barbie. Auschwitzin keskitysleirivangeilla epäinhimillisiä kokeita tehnyt tohtori Josef Mengele ei jäänyt kiinni eläessään, mutta jäänteet tunnistettiin kuoleman jälkeen.

Y(C11) ja Neuvostoliiton painostuksesta vetäytymään alueelta.<sup>38</sup> Alueen sodissa on ollut monia osapuolia. Terrorismikaan ei ole sodan-käyntikeinona tuntematonta alueen konflikteissa. Myös rauhaa on yritetty hieroa, mutta toistaiseksi aika heikolla menestyksellä.<sup>39</sup>

<sup>38</sup> On väitetty, että USA ja NL olisivat uhanneet kriisin aikana osapuolia ydinaseillaan.

<sup>39</sup> Osa sodista ollut arabimaiden ja Israelin välisiä: (mm. kuuden päivän sota 1967 ja Jom Kippurin sota 1973; osa sodista PLO:n eli Palestiinan vapautusjärjestön (esim. Libanon 1982) tai sitä radikaalimman palestiinalaisjärjestö Hamasin (mm. Gazan alue 2000-luvulla) ja Israelin välisiä ja osa Israelin ja islamistiliikkeiden (esim. Hizbollah vs. Israel Libanonissa 2006) välisiä. Osa on ollut arabimaiden keskeisiä konflikteja (Irakin ja Iranin sota 1980-1989, Irakin Kuwaitin miehitys 1990). Länsivallat ovat sekaantuneet yleensä kaikkiin tavalla tai toisella.

Ehkä kuuluisin terroriteko oli 11 israelilaisen urheilijan, yhden saksalaispoliisin ja viiden terroristin hengen vaatinut PLO:n terroristien isku Münchenin olympiakylään 1972. Myös lentokonekaappauksia tapahtui.

Rauhansopimuksista esimerkkejä: Egypti & Israel Camp David 1978, 1993-2000 Oslon prosessi (Israel & PLO), Jordania & Israel 1994. Viime vuosina Israel on sol-

2010-luvun alussa arabimaissa lähti käyntiin mm. huonoista elinoloista sytykkeensä saanut nk. arabikevät, jonka aikana useampi diktaattori sai lähtöpassin.<sup>40</sup> Arabikevät johti myös useita vuosia kestäneeseen Syyrian sisällissotaan, jossa presidentti Bashar Al-Assad onnistui säilyttämään asemansa V(C13) ja Iranin tuella taisteltuaan paitsi hallintonsa vastustajia myös ääri-islamilaista Isis-liikettä vastaan.

Iranin islamilainen (C13)kumous 1979 sai aikaan islamilaisen fundamentalismin (Koraanin kirjaimellista tulkintaa kannattavat liikkeet) nousun (mm. Al-Qaida, Isis). WTC-iskujen seurauksena USA miehitti Afganistanin 2001 ja Irakin 2003.

minut diplomaattisuhteet mm. Arabiemiirikuntien ja Bahrainin kanssa. Rauhansopimuksetkin ovat vaatineet uhrinsa: presidentti Anwar Sadatin murhattiin 1981 ja Israelin pääministeri Jitzhak Rabin 1995 rauhansopimusten vastustajien toimesta.

<sup>40</sup> Arabikevään seurauksena lähteä saivat mm. Tunisian Zine el-Abidine Ben Ali, Libyan Muammar Gaddafi ja Egyptin Hosni Mubarak.

## D. Yhdistyneet Kansakunnat

**Käsitteitä ja tapahtumia:** turvalisuusneuvosto, rauhanturvaaminen, kehitysyhteistyö

Yhdistyneet Kansakunnat (YK) yrittää välittää erilaisten kriisien osapuolten välillä, lähettää tarvittaessa rauhanturvaajia rauhoittamaan tilannetta ja tekee kehitysyhteistyötä helpottaakseen köyhien maiden tilannetta. Yhdistyneiden Kansakuntien tärkeimmät päätökset tekee turvallisuusneuvosto, jonka viidellä pysyvällä jäsenellä (USA, NL/Venäjä, Iso-Britannia, Ranska ja Kiina) on veto-oikeus eli ilman niiden suostumusta päätöstä ei synny.

## E. Muuttuva kulttuuri

Elokuvateatterit, äänilevyt, radio, televisio, tietokone – ja viimeksi internet ovat tuoneet kulttuurin koteihin. Kulttuuri on muuttunut viihteellisemmäksi ja yhä suurempi osa ihmisistä mukaan kulttuuri toimintaan 1900-luvun alusta lähtien. Samalla tiedonvälitys on no-

peutunut ja tieto kulkee nykyään reaaliajassa. Matkustaminen on lisääntynyt rautateiden, autojen ja lentokoneiden kehityksen myötä. Samalla saastuminen ja ympäristöongelmat ovat lisääntyneet. Kodinkoneet ovat muuttaneet arkeamme. Länsimainen yhteiskunta on muuttunut kulutusyhteiskunnaksi.

## F. Nykypäivän maailma

Internetin myötä yhä nopeamman tiedonvälityksen ja kiihtyvän globalisaation leimaamaa maailmaa uhkaa yhä paheneva ilmastokriisi. Yhdysvaltojen rinnalle maailman mahtimaaksi pyrkii kommunistisen puolueen yhdenpuolueen järjestelmän hallitsema Kiina. Myös Vladimir Putinin tiukalla otteella hallitsemalla Venäjällä on oma osansa kansainvälisessä politiikassa.